

RELAȚIILE POLITICE ȘI ECONOMICE ALE REPUBLICII MOLDOVA CU REPUBLICA BELARUS (1991-2005)

Ion GHELEȚCHI

Catedra Istoria Românilor

In the article are analyzed the political and economical relations of Republic of Moldova with the Republic of Belarus during 1991-2005. The author reveals the formation of the legal basis of multilateral cooperation between two countries. The political and economical relations between Republic of Moldova and Republic of Belarus did not evaluate constantly, it was signed many agreements, treaties, conventions which opened the way to a fruitful bilateral cooperation.

Odată cu destrămarea URSS, la sfârșitul anului 1991, pe harta politică a lumii apar 15 țări independente. Aceste state își stabilesc strategiile de dezvoltare și evoluție conform situației lor geopolitice. În acest context, țările postsocialiste au luat un curs de dezvoltare, în mare parte, mult prea asemănător.

Tânărul stat Republica Moldova, făcând parte din fostul spațiu sovietic, încă de la începutul constituirii a urmărit angajarea în structurile internaționale, inițierea unor relații bilaterale cu diferite state ale lumii, în special cu cele din fosta Uniune. În „Concepția politicii externe a Republicii Moldova”, adoptată de Parlamentul de la Chișinău la 2 februarie 1995 se subliniază că relațiile bilaterale cu Republica Belarus, Ucraina și Federația Rusă sunt prioritare, fiind determinate de particularitățile dezvoltării istorice și de situația geopolitică a acestor țări. „De caracterul acestor relații – se precizează în documentul respectiv – vor depinde, în mare măsură, stabilitatea politică și succesul reformelor politice, economice și culturale în țara noastră” [1].

Începând cu anul 1991, s-a constituit baza juridică a cooperării multilaterale între fostele republici sovietice în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI). Astfel, timp de numai nouă ani (1991-2000), au fost adoptate în total 1 022 de documente, inclusiv 376 de către Consiliul Șefilor de State și 646 de către Consiliul Șefilor de Guverne. Din totalul documentelor adoptate, 864 (84,5%) au intrat în vigoare din ziua semnării, iar 158 (15,5%) solicită ratificarea sau îndeplinirea procedurilor interne necesare [2].

Republica Moldova, ca țară-membră a CSI și participant la activitățile desfășurate în cadrul acestei structuri, a semnat mai multe acorduri bilaterale, inclusiv cu Republica Belarus.

Pe parcursul anilor 1991-2005, între Republica Moldova și Republica Belarus s-au stabilit relații de parteneriat în diverse domenii, precum cel politic, economic și cultural, care au influențat dezvoltarea ulterioară a acestor state.

Relațiile dintre Republica Moldova și Republica Belarus au evoluat constant începând cu 19 noiembrie 1992 [3], dată la care s-a semnat Protocolul privind stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări și care a deschis calea unei fructuoase colaborări bilaterale. Până în anul 2005 între Republica Moldova și Republica Belarus au fost semnate peste 60 de acorduri bilaterale în diverse domenii.

În prezent, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Republica Belarus, se impune ca deosebit de actuală problema integrării în Uniunea Europeană, în contextul extinderii UE în Europa de Est. Pentru ambele state, necesitatea integrării este de netăgăduit, mai ales dacă ținem cont de trecutul lor comun, apropierea geografică, de similitudinile politicii interne promovate în perioada de tranziție.

Pe de altă parte, după declararea independenței, relațiile stabilite în trecutul nu prea îndepărtat între republicile unionale nu s-au diminuat, ci, din contra, s-au extins. În domeniul politic, de-a lungul celor 14 ani de colaborare au fost semnate mai multe acorduri bilaterale, dintre care menționăm:

– Acordul cu privire la stabilirea relațiilor de prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Belarus, semnat la 19 noiembrie 1992, care servește drept bază a relațiilor dintre cele două state. Documentul a servit drept imbold pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale, înviorându-le. Astfel, în cadrul Acordului, părțile au convenit asupra principiilor de parteneriat, egalitate, respect față de suveranitate și integritate teritorială, de neamestec în problemele interne, respectării dreptului popoarelor la autodeterminare, înțelegere reciprocă și promovare a politicii externe independente, asumându-și îndeplinirea obligațiilor stipulate în dreptul internațional [4].

– În cadrul vizitei oficiale a Președintelui Republicii Belarus A.G. Lukașenko în Republica Moldova (11-12 septembrie 1995) [5], a fost semnat Memorandumul privind garanția drepturilor cetățenilor, inclusiv ale tineretului, pensionarilor, legăturile aeriene, condițiile și ordinea schimbării locului de trai.

– Tratatul dintre Republica Belarus și Republica Moldova pe termen lung privind colaborarea economică și comercială pe anii 2000-2009, semnat în cadrul vizitei oficiale a Președintelui Republicii Moldova P.Lucinschi în Republica Belarus, în iunie 2000 [6].

– În august 2001 a avut loc vizita oficială a Prim-ministrului Republicii Moldova V.Tarlev în Republica Belarus. Vizita urmărea dezvoltarea ulterioară a relațiilor politice, economice și comerciale între cele două state [7].

– La 16-19 decembrie 2001 a avut loc vizita oficială a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova E.Ostapciuc în Republica Belarus. Vizită care urmărea dezvoltarea parteneriatului în interesul celor două popoare [8].

– Memorandumul privind parteneriatul dintre Adunarea Națională din Republica Belarus și Parlamentul Republicii Moldova a fost semnat în ianuarie 2003, în cadrul vizitei oficiale în Republica Moldova a delegației parlamentare bielorusă în frunte cu A.Voitovici, Președintele Sovietului Republican al Adunării Naționale [9].

– În februarie 2005, V.V.Șeiman, conducătorul Administrației de pe lângă Președintele Republicii Belarus, s-a întâlnit în timpul vizitei de lucru cu Președintele Republicii Moldova V.Voronin. În cadrul acesteia oficialul bielorus a remarcat necesitatea implementării unui număr mai mare de proiecte care prezintă interes comun [10].

– În octombrie 2005, a avut loc vizita de lucru a Prim-ministrului Republicii Moldova V.Tarlev în Belarus, unde a avut o întrevedere cu vicepremierul I.Bambiza. În cadrul vizitei au fost abordate mai multe subiecte ce țin de stadiul actual al relațiilor bilaterale [11].

Republica Moldova este un partener important în ce privește comerțul cu Republica Belarus.

Volumul operațiilor comerciale dintre cele două state în perioada 1991-2005 a ocupat locul patru în topul statelor din cadrul CSI. Dacă în 1991 volumul operațiilor comerciale era de numai 45 milioane de dolari, în anul 2005 volumul acestora s-a ridicat la 174,5 milioane de dolari, dintre care: exportul – 102,2 mil. dolari, iar importul – 72,3 mil. dolari [12].

Neposedând unele resurse de importanță vitală proprii, Republica Moldova este cointerată în consolidarea legăturilor economice cu Republica Belarus pentru a importa produse, precum: materiale de construcție, autotrenuri, tractoare, mărfuri de uz casnic, polimere de etilenă, produse farmaceutice etc. și să exporte în Republica Belarus produse ale industriei alimentare, precum cele vinicole, fructe și legume etc. Această colaborare fructuoasă se datorează acordurilor semnate între cele două părți la un nivel înalt în cei 14 ani de parteneriat, dintre care cele mai importante sunt:

– Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Belarus cu privire la comerțul liber, semnat la 16 iunie 1993 la Minsk [13].

– Acordul dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Belarusiei cu privire la reglarea sistemului financiar-bancar între cele două state [14].

– Acordul cu privire la dezvoltarea relațiilor comercial-economice, semnat la 10 septembrie 1998 la Minsk.

– Acordul dintre Ministerul Economiei din Republica Belarus și Ministerul Economiei și Reformei din Republica Moldova, semnat în august 2001 tot la Minsk [15].

– Acordul cu privire la principiile încasării taxei de stat în cadrul importului și al exportului, semnat în aprilie 2003 la Chișinău [16].

– Un șir de documente privind dezvoltarea sectorului de asamblare a tractoarelor și a unei infrastructuri pentru producerea teracotei în Republica Moldova, semnate în februarie 2005 de conducătorul Administrației de pe lângă Președintele Republicii Belarus V.Șeiman și Președintele Republicii Moldova V.Voronin [17].

Aceste acorduri au stat la baza semnării ulterioare a convențiilor de parteneriat între diverși agenți economici, ceea ce a determinat dezvoltarea semnificativă a economiei naționale. Astfel menționăm: în august 2001, a fost semnată convenția dintre Concernul bielorus de stat și Ministerul Sănătății din Republica Moldova în producerea și realizarea produselor farmaceutice și microbiologice [18]. La 28 ianuarie 2002, a fost încheiat un contract comercial între „Belresursi” și „Porumbeni S.A.” privind livrarea pe teritoriul Republicii Moldova a 100 de tractoare în schimbul semințelor de porumb [19]. Între Uzina de tractoare din Minsk și administrația Proiectului moldo-japonez de asamblare a tractoarelor a fost semnat un contract prevăzut pe o perioadă de doi ani (2003-2005) în cursul căreia Republica Moldova s-a angajat să procure anual 300 de tractoare „MTZ-80” de la uzina bielorusă [20].

În martie 2003, la Chișinău s-au întâlnit reprezentanți ai grupurilor de producere a mobilei care au semnat Protocolul de liberă comercializare în Republica Moldova a materialului de producere a mobilei, polimerilor, chibriturilor etc. Acest Protocol a fost semnat de Concernul bielorus „*Bellesbumprom*” și grupul comercial-financiar „*Mobilă-Grup*”, reprezentat de 12 firme de producere a mobilei pe piața din Moldova [21].

În aprilie 2003, la Chișinău a fost semnat contractul comercial între firmele „*Keramin*” din Belarus și „*Keramin-Chișinău*” din Moldova privind livrarea pe teritoriul Republicii Moldova a produselor din ceramică, sanitaro-tehnice, teracotei, a materialelor de căptușire, placajului etc. Pe data de 11 martie 2004, între Casa de Comerț și Industrie din Republica Moldova și Concernul „*Belgospisheprom*” s-a încheiat contractul privind realizarea produselor agroalimentare moldovenești în stare brută pe teritoriul Republicii Belarus [22].

Astfel, la finele anului 2005, volumul record al exportului de producție înregistrat se datorează, în mare măsură, aplicării în practică a tratatelor, acordurilor, înțelegerilor semnate între cele două părți.

Adică, relațiile politico-economice moldo-bieloruse au evoluat în anii 1991-2005 progresiv, iar dialogul politic dintre cele două state a dobândit un caracter constant constructiv. Drept urmare, raporturile moldo-bieloruse au devenit mai bogate în conținut și mai intense, extinzându-se pe mai multe planuri: politic, economic, cultural. Acordurile semnate în această perioadă au avut menirea să asigure în continuare dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare reciproc avantajoasă între Republica Moldova și Republica Belarus.

Referințe:

1. Cernencu M., Galben A., Rusnac Gh., Solomon C. Republica Moldova: istoria politică (1989-2000): Documente și materiale. Vol. I. - Chișinău: CE USM, 2000, p.98.
2. Gumeniuc A. Colaborarea bilaterală // Moldova și lumea. - 2002. - Nr.4. - P.4.
3. www.belembassy.org/moldova/article
4. Ibidem.
5. Гришам И. Беларусь, Молдавия и международное сообщество. Новые реалии – новые проблемы // Советская Белоруссия, 19 сентября 1995, с.2.
6. Визит в Республику Беларусь Президента Республики Молдова П.Лучински // Вестник МИД Республики Беларусь. - 2000. - № 3. - С.26.
7. Визит Премьер-министра Республики Молдова В.Тарлева в Республику Беларусь // www.belembassy.org/moldova
8. Визит Председателя Парламента Республики Молдова Е.Остапчук в Республику Беларусь // www.belembassy.org/moldova
9. Белорусская делегация в Молдове // Народная газета, 28 января 2003, с.2.
10. www.belembassy.org/moldova
11. Ibidem.
12. О сотрудничестве Республики Беларусь с Республикой Молдова // www.belembassy.org/moldova
13. Tratatе internaționale la care Republica Moldova este Parte. Vol.18. - Chișinău, 1999, p.56.
14. Молдова стремится торговать с Беларусью, но в режиме свободной торговли // Белорусская деловая газета, 19 августа 1996, с.12.
15. www.belembassy.org/moldova
16. Беларусь в Молдове. Совещались экономисты и финансисты // Независимая Молдова, 13 мая 2003 (№.15), с.1.
17. www.belembassy.org/moldova
18. Визит Премьер-министра Республики Молдова В.Тарлева в Республику Беларусь // www.belembassy.org/moldova
19. О встрече посла Беларуси с президентом Молдовы www.belembassy.org/moldova
20. Белорусско-Молдавское сотрудничество // Независимая Молдова, 14 апреля 2003, с.2.
21. Совещались мебельщики двух стран // Независимая Молдова, 23 марта 2003, с.2.
22. Визит в Республику Беларусь делегаций Торгово-промышленной палаты Республики Молдова www.belembassy.org/moldova.

Prezentat la 15.05.2009